

סילבוס - תוכנית הוראה לקורס

על החיים ועל המוות: קבורה וחברה בתקופת המקרא

אברהם פאוסט | המחלקה להיסטוריה כללית

Life and Death: Burial and Society in the Land of Israel in | 18-3160
Biblical Times

סוג הקורס:	שיעור _____ (שיעור, תרגיל, סמינר, סדנה, מעבדה וכד')
היקף נ"ז:	2 _____
שנת לימודים:	תשפ"ז _____
סמסטר:	_____
יום ושעה:	_____
שעת קבלה:	_____
מייל מרצה:	_____
קישור לאתר למדה:	_____

תיאור הקורס ומטרות למידה

תקציר הקורס

לא המתים קוברים את עצמם, אלא החיים קוברים אותם. הקבורה מלמדת לפיכך הרבה מאד דווקא על החיים. הקורס יעסוק בתופעת הקבורה בכלל, ויתמקד בממצאים הנוגעים לקבורה ולמוות בארץ-ישראל למן ראשית תקופת הברונזה הקדומה, ועד התקופה הפרסית, תוך ניתוח המשמעויות החברתיות של הממצאים בתקופות השונות, ותוך שימת דגש על קווי דמיון ושוני בין אזורים ובין תקופות.

מטרות/תוצרי הלמידה

ידע

1. הלומדים יבינו את התהליכים החברתיים הקשורים במוות, קבורה ואבל ואת ההקשרים

התרבותיים

2. הלומדים יכירו את דרכי הטיפול במת ואת צורות הקבורה השונות שהיו בשימוש בארץ-ישראל

לאורך ההיסטוריה

3. הלומדים יבינו את הקשר שבין דרך הטיפול במת לבין תפיסות חברתיות ואידיאולוגיה

מיומנויות

1. הלומדים ידעו לזהות השפעות אידיאולוגיות על אופן הטיפול במת

2. הלומדים ילמדו להשתמש בסוגי מקורות שונים לשחזור היסטורי

למידה פעילה - תכנון מהלך השיעורים:

מס' השיעור	נושא השיעור	למידה פעילה	קריאה	הערכה תהליכית/מעצבת
1	מבוא: הדיסציפלינות הרלוונטיות, והגדרת הזמן והמרחב			
2	חקר הקבורה, סוגי קבורה וטיפול במת		רובין תשנ"ז, עמ' 23 - 53	
3	גישות לחקר המוות והקבורה בארכיאולוגיה ובאנתרופולוגיה		Parker Pearson 2000; Faust and Safrai 2022	
4	הקבורה בא"י בתקופה הכלכליתית וראשית תקופת הברונזה הקדומה		גרפינקל תשע"ט, עמ' 157 - 153	
5	מורכבות חברתית וקבורה בתקופה הברונזה הקדומה: קבורה מונומנטלית (בחלק מהארץ)	מכאן (ואילך) מתוכננת הצגת הרפרטים	Ilan 2002	
6	הקבורה בתקופת הברונזה הקדומה III-II: מציאות חברתית ואידיאולוגיה		גריןברג תשנ"ט	
7	חברה של בתי קברות: הקבורה בתקופת הברונזה הביניימית		בהט תשמ"ז; Greener 2012	
8	הקבורה הכנענית א: תקופת הברונזה התיכונה		Baker 2006	
9	הקבורה הכנענית ב: תקופת הברונזה המאוחרת		גונן תשנ"ד; Gilmour 2002	
10	אנשים ללא קברים? הקבורה בהר בתקופת הברזל א' וב' 1		פאוסט תשע"ב	
11	הקבורה הכנענית ג: הקבורה בעמק התלם בראשית תקופת הברזל, בין הגדרה עצמית להתבוללות		Edelstein and Aurant 1992	
12	אחרי 400 שנה...: הקבר היהודאי והתפתחותו		Faust ; ברקאי תשנ"ד; Bunimovitz and 2008	
13	חייו ומותו של קבר: להיעלמותו של הקבר היהודאי		Faust 2012	
14	סיכום			

*ייתכנו שינויים בסילבוס בהתאם לרקע של הסטודנטים, קצב ההתקדמות ואפקטיביות הלמידה.

קריאת החובה (בדרך כלל כ-5 מאמרים או פרקים) תוגדר במהלך הקורס, בהתאם לרקע של הסטודנטים והתקדמות השיעורים.

מסקל בציון הסופי	תיאור התוצר
70 % מהציון הסופי	מבחן
15 % מהציון הסופי	השתתפות פעילה
15 % מהציון הסופי	הצגת רפרט (בהתאם למספר המשתתפים, ייתכן שהמטלה תוחלף במטלה אחרת)

דרישות הקורס

דרישות הקורס כוללות השתתפות פעילה בשיעורים, הצגת רפרט (לעיל), וכתובת מבחן. נדרשת נוכחות: היעדרות מיותר משלש פגישות ללא אישור עלולה להוביל לשלילת הזכאות לקבלת ציון.

דרישות קדם

שם הקורס	מס' הקורס
אין	

ביבליוגרפיה: תכנים לקריאה, צפיה והאזנה (רצוי עדכני)

בהט, ד', הדולמנים בארץ-ישראל, בתוך כצנשטיין, ח' (עורכת), האדריכלות בארץ-ישראל בימי קדם, ירושלים: החברה לחקירת ארץ-ישראל ועתיקותיה, עמ' 79—80.

ברקאי, ג', תשנ"ד, קברים וקבורה ביהודה בתקופת המקרא, בתוך זינגר, א' (עורך), קברים ונוהגי קבורה בארץ-ישראל בעת העתיקה, ירושלים: יד בן צבי, עמ' 96—164.

ברקאי, ג', תשנ"ט, "הקבר ובית המגורים ביהודה בתקופת הברזל ב': היחסים ההדדיים ביניהם וההשלכות החברתיות", בתוך: א' פאוסט וא' מאיר (עורכים), תרבות חומרית, חברה ואידאולוגיה: כיוונים חדשים בארכיאולוגיה של ארץ-ישראל, רמת-גן, עמ' 96-102.

גונן, ר', תשנ"ד, מנהגי קבורה ושונות תרבותית בכנען של תקופת הברונזה המאוחרת, בתוך זינגר, א' (עורך), קברים ונוהגי קבורה בארץ-ישראל בעת העתיקה, ירושלים: יד בן צבי, עמ' 77 – 90.

גרינברג, ר', תשנ"ט, "אחידות כאידאולוגיה בתקופת הברונזה הקדומה 2", בתוך: א' פאוסט וא' מאיר (עורכים), תרבות חומרית, חברה ואידאולוגיה: כיוונים חדשים בארכיאולוגיה של ארץ-ישראל, רמת-גן, עמ' 15—30.

גרפינקל, י', תשע"ט, ארץ-ישראל בתקופה הניאוליתית ובתקופה הכלקוליתית, בתוך א' פאוסט וח' כץ (עורכים), מבוא לארכיאולוגיה של ארץ-ישראל משלהי תקופת האבן ועד כיבושי אלכסנדר, רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 79 – 162.

הורוויץ, א"ו, תש"ס, הקבורה ואבל במקרא, בית מקרא 121-145.

היימן, מ', תשנ"ד, קבורות-רגמים ושדות-רגמים בנגב, בתוך זינגר, א' (עורך), קברים ונוהגי קבורה בארץ-ישראל בעת העתיקה, ירושלים: יד בן צבי, עמ' 54—76.

יזרסקי, א', תשנ"ח, היבטים חברתיים של מנהגי הקבורה ביהודה בתקופת הברזל ב, מחקרי יהודה ושומרון ח: 43-55.

יזרסקי, א', תשע"א, "מנהגי קבורה בתקופת הברזל א-ב בשומרון", ארץ ישראל ל': 215-233.

פאוסט, א', תשע"ב, כיצד נקברו הישראלים? להיעדרם של קברים בממצא הארכיאולוגי מתקופת הברזל בחבלי ההר, בתוך א' טבגר, ז' עמר ומ' ביליג (עורכים), במעבה ההר: מחקרי הר אפרים ובנימין, ללא מקום הוצאה, עמ' 13-32.

פאוסט, א', וכץ, ח', תשע"ט, מהי ארכיאולוגיה, בתוך פאוסט, א', וכץ, ח' (עורכים), מבוא לארכיאולוגיה של ארץ-ישראל משלהי תקופת האבן ועד כיבושי אלכסנדר (כרך א'), רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 11 – 77.

רובין, נ', תשנ"ז, קץ החיים, תל אביב: הקיבוץ המאוחד.

- Baker, J.L., 2006, The Funeral Kit: A Newly Defined Canaanite Mortuary Practice Based on the Middle and Late Bronze Age Tomb Complex at Ashkelon, *Levant* 38-1-31.
- Bloch-Smith, E. 1992, *Judahite Burial Practices and Beliefs about the Dead*, Sheffield.
- Bloch-Smith, E., 2004, Resurrecting the Iron I Dead, *IEJ* 54: 77-91.
- Dethlefsen, E.N., and Deetz, J., 1966, Death's Heads, Cherubs, and Willow Trees: Experimental Archaeology in Colonial Cemeteries, *American Antiquity* 31: 502-510.
- Edelstein, G. and S. Aurant. 1992. The 'Philistine' tomb at Tell 'Eitun. *Atiqot* 21: 23-41.
- Faust, A., 2012, *Judah in the Neo-Babylonian Period: The Archaeology of Desolation*, Atlanta: SBL.
- Faust, A., 2015, The "Philistine Tomb" at Tel 'Eton: Cultural Contact, Colonialism, and Local Responses in Iron Age Shephelah, Israel, *Journal of Anthropological Research* 71: 195-230.
- Faust, A., and Bunimovitz, S. 2008. The Judahite Tomb: Family Response at a Time of Change. *IEJ* 58:150-170.
- Faust, A., and Safrai, Z., 2022, Toward a Quantitative History of Ancient Israel: Burials as a Test Case, *Journal of Anthropological Archaeology* 65, article 101374 (published online)
- Gilmour, G., 2002, Foreign Burials in Late Bronze Age Palestine. *Near Eastern Archaeology* 65: 112-119.
- Gonen, R. 1992, *Burial Patterns and Cultural Diversity in Late Bronze Age Canaan*, Winona Lake: Eisenbrauns.
- Greener, A., 2012, The Symbolic and Social Meanings of the Intermediate Bronze Age Copper Daggers, *Palestine Exploration Journal* 144, 33-46.
- Hallote, R., 2002, Real and Ideal Identities in Middle Bronze Age Tombs. *Near Eastern Archaeology* 65: 105-111.
- Hertz, 1960 (1907), A Contribution to the Study of Collective Representation of Death, in *Death and the Right Hand*, Glencoe, pp. 29-86.
- Ilan, D., 2002, Mortuary Practices in Early Bronze Age Canaan. *Near Eastern Archaeology* 65: 92-104.
- McHugh, F. 1999, *Theoretical and Quantitative Approaches to the Study Mortuary Practice*. Oxford.
- Metcalf, P., and Huntington, R. 1991, *Celebrations of Death, the Anthropology of Mortuary Ritual*, Cambridge.
- Morris, I., 1987, *Burial and Ancient Society: The Rise of the Greek City-State*, Cambridge.
- Morris, I., 1991, The Archaeology of Ancestors: The Saxe/Goldstein Hypothesis Revisited, *Cambridge Archaeological Journal* 1: 147-169.
- Palumbo, G., 1987, "Egalitarian" or "Stratified" Society? Some Notes on Mortuary Practices and Social Structure at Jericho in the Intermediate Bronze Age, *BASOR* 267: 43-59.
- Parker Pearson, M. 1982, Mortuary Practices, Society and Ideology: An Ethnoarchaeological Case Study, in Hodder 1982: 99-113.
- Parker Pearson, M., 2000, *The Archaeology of Death and Burial*, College Station: Texas A&M University.
- Suriano, M., 2018, *A History of Death in the Hebrew Bible*. New York: Oxford University Press
- Tappy, R. 1995, Did the Dead Ever Die in Biblical Judah, *BASOR* 298: 59-68.
- Tarlow, S., 1999, *Bereavement and Commemoration: An Archaeology of Mortality*, Oxford
- Tarlow, S., and Nilsson Stutz, L. (eds.), 2013, *The Oxford Handbook of the Archaeology of Death and Burial*, Oxford.
- Ucko, P. 1969, Ethnography and Archaeological Interpretation of Funerary Remains, *World Archaeology* 1: 262-280.
- Van Gennep, A., 1960, *The Rites of Passage*, Chicago.